

172. • KOSZTA JÓZSEF (1861-1949)

Kislány kosárral, 1916 körül

Olaj, papírlemez, 99x73 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta J.

Kezdő ár: 3 000 000 Ft / 9 524 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 6 000 000 Ft
Estimated value: 12 698 – 19 048 EUR

„EGY POMPÁS MAGYAR MŰVÉSZT FEDEZ FÖL EZ A MAGYAR KIÁLLÍTÁS...”

Koszta József 1916 és 1919 között, a *Kislány kosárral* című kép keletkezésének idején, többnyire a szolnoki művésztelepen dolgozott, főleg a teleket töltötte itt. Ekkor vált tagjává a Szabad Művészek Csoportjának is. Azonban a rég vágyott sikert és elismerést az ötvenöt éves művész számára egy 1917-ben, az Ernst Múzeumban megrendezett önálló kiállítás hozta meg. Bemutatott művei – melyeket Lázár Béla válogatott össze – mind elkeltek és a kor legrangosabb gyűjteményeinek részeivé váltak; báró Hatvany Ferencet, Nemes Marcellt vagy gróf Andrássy Gyulát is a vásárlók között említhetjük. Márkus László, az Alkotmány neves kritikus a következő elragadtatott szavakat vetette papírra a megnyitó után: «Egy pompás magyar művészt fedez föl ez a magyar kiállítás, Koszta Józsefet, akinek spanyolos viharzású ereje és borongós magyarsága egy poraiból megelevenedett Munkácsy és egy magyarrá lett Goya szenciáját idézik fel.» (idézi: Lázár Béla, 1937, 80.) A szerény háttér és a kezdeti évek nehézségei ellenére inntől kezdve Koszta beérkezett művésznak számított.

1	2
3	4

1. Koszta József a Lakos-tanyai műtermében
2. Molnár Sándorné „Katóka” 1968-ban
3. Francisco de Goya y Lucientes: A korsós lány, 1808–1812, Szépművészeti Múzeum, Budapest
4. Nicolaes Maes: Almát hámozó fiatal nő, 1655 k., Metropolitan Museum, New York

5 | 6

5. Koszta József: Muskátlis kislány, 1916, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

6. Bényi László cikke Kosztáról és Katókról a Nők Lapjában

EGY GOMBSZEMŰ KISLÁNY - KATÓKA

Koszta különösen nagy sikert aratott leányka-portréival, vagy, ahogy a korabeli sajtó nevezte őket, a Katóka-képekkel. A *Kislány kosárral* datálásában és modelljének beazonosításában egyik legközelebbi analógiája nyújt segítséget. Ezt az analógiát – a *Muskátlis kislányt* – Koszta egyik főműveként tartjuk számon, mely ma a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona. A lírai tekintetű, szép arcú, gombszemű kislány vonásai szinte teljesen azonosak a két festményen, így feltételezhetjük, hogy a *Kislány kosárral* egykori modellje azonos Katókéval, aki mindössze nyolc éves volt 1916-ban, első modell ülésének és a róla mintázott *Muskátlis kislány* keletkezésének idején.

„Árva gyerek voltam, jobban mondva menhelyi gyerek. Hányt, vetett az élet, míg Szolnokra kerültem. Nevelőszüleim a Tabánban laktak, ott, ahol a Zagya a Tiszába ömlik, szemben a művésztelleppel. Ott dolgozott – főleg télen Koszta József, aki az utcán látott meg és utánam jött: megkérte nevelőszüleimet, hogy modellt ülhessek neki. Elengedtek és én boldogan mentem a jó meleg műterembe. ... Mindég jóllakatott, sőt zsebpénzt is kaptam tőle. Még akkor sem pirogatott meg, amikor egyszer egyedül maradtam a műteremben és egy kis piros festéssel bekentem a készülő képen a számat. Csak ennyit mondott: - No lám, lám, hiszen már hiú vagy.” – idézte fel kedves emlékeit 1968-ban Bényi Lászlónak, Koszta első monográfusának, Molnár Sándorné, a felnőtt Katóka. Érdekes, mennyire a szívébe zárta őt a morózusnak tartott festő. Bényi cikke így folytatódik: „A muskátlis lány – Molnár Sándorné – minden apró részletre emlékezik. Pontosan felsorolja a képeket, amelyeket Koszta 1916-17-ben a szolnoki művésztelenen festett róla. Rajzokat, tanulmányokat is készített róla a mester, például, amikor a libákat őrizte a Zagya torkolatánál. Az egyik festménynek – *Ételvivő kislány* – volt a címe: kezében kosárral, vállán gereblyével.” Ennek a műnek lehet tehát egy variánsa a *Kislány kosárral*, a szolnoki parasztemberekéről készült portré-ciklus és azon belül is az önálló Katóka-sorozat egyik legszebb darabja.

Ezek a darabok azonban nem tekinthetők egyszerű portréknak vagy népi zsánereknek, – Koszta címadásaival is sokszor utalt erre – hanem leginkább egy-egy lelkiállapot vagy hangulat művészi megragadásának. Koszta, a világot látott, magányos géniusz leányábrázolásai ragyogó színeikben, mély lélekábrázolásukban Goyát vagy Velázquezet, míg bensőséges, irányított megvilágításukkal, a németalföldi festészetben ábrázolt alakok mozdulatlanságát és ünnepélyességét idézik.

Hársfalvi Magdolna

